

ด้วยอาณัติแห่ง ผู้รายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ; คณะทำงานในประเด็นสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ; ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในการพัฒนา; ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน; ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในอาหาร; ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์; ผู้รายงานพิเศษด้านสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในเมียนมา; คณะทำงานด้านสิทธิของเกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบท; ผู้รายงานพิเศษด้านผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการจัดการและการกำจัดสารและของเสียอันตรายอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม; ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงน้ำดื่มสะอาดและสุขาภิบาลอย่างปลอดภัย

เลขที่อ้างอิง: AL THA 1/2026

(โปรดใช้เลขที่อ้างอิงนี้ในการตอบกลับ)

21 เมษายน 2569

เรียน ท่านผู้มีเกียรติ

เรามีความเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ทำหน้าที่สื่อถึงท่านในฐานะผู้รายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, คณะทำงานในประเด็นสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ, ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในการพัฒนา, ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สมบูรณ์ และยั่งยืน, ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในอาหาร, ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์, ผู้รายงานพิเศษด้านสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในเมียนมา, คณะทำงานด้านสิทธิของเกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบท, ผู้รายงานพิเศษด้านผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการจัดการและการกำจัดสารและของเสียอันตรายอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงน้ำดื่มสะอาดและสุขาภิบาลอย่างปลอดภัย ตามมติคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ 57/31, 53/3, 60/7, 55/2, 58/10, 60/4, 58/20, 54/9, 54/10 และ 51/19

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกันนี้ เราใคร่ขอเสนอข้อมูลที่ได้รับต่อรัฐบาลของท่าน เกี่ยวกับกรณีการละเมิดสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดนอย่างร้ายแรง ต่อเนื่อง และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอ ซึ่งมีต้นตอมาจากการปนเปื้อนที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนล่าง

ตามข้อมูลที่ได้รับระบุว่า:

เริ่มต้นในเดือนเมษายน 2567 ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำกกทางภาคเหนือของประเทศไทย เริ่มสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ผิดปกติของสีน้ำ ซึ่งมีความขุ่นข้นอย่างผิดปกติ หลังจากเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในเดือนกันยายน 2567 ชุมชนต่างๆ ยังต้องเผชิญกับสภาวะคล้ายหาดโคลนและดินถล่มในหลายพื้นที่ ความขุ่นข้นที่ผิดปกตินี้ยังคงดำเนินต่อไปจนถึงเดือนมีนาคม 2568 ทั้งที่ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นฤดูแล้งซึ่งตามปกติแล้วน้ำในแม่น้ำควรจะใสสะอาด เหตุการณ์นี้สร้างความกังวลให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

การตรวจสอบโดยกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ระหว่างเดือนมีนาคมถึงกันยายน 2568 ได้ยืนยันถึงความรุนแรงของสถานการณ์ โดยการทดสอบคุณภาพน้ำ 12 รอบ และการทดสอบตะกอนดิน 7 รอบ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและ

ควบคุมมลพิษที่ 1 (ศคพ.1) และเครือข่ายชุมชน ได้บันทึกผลว่าน้ำมีความเป็นพิษที่แย่งอย่างต่อเนื่อง มีการเสื่อมโทรมของ ความหลากหลายทางชีวภาพทางน้ำอย่างเห็นได้ชัด และเกิดการหยุดชะงักของห่วงโซ่อาหาร ในเดือนกรกฎาคม 2025 สถาบัน ส่งเสริมการวิเคราะห์ระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ได้ใช้เทคนิคดีเอ็นเอสิ่งแวดล้อม (eDNA) ในการจับคู่ เครื่องหมายทางเคมีและชีวภาพที่จำเพาะเจาะจงไปยังกิจกรรมการทำเหมืองแร่ที่อยู่เหนือน้ำ ข้อค้นพบเหล่านี้ดูเหมือนจะ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างอุตสาหกรรมสกัดแร่ที่อยู่ต้นน้ำ กับระบบนิเวศ วิถีชีวิต และสาธารณสุขที่เสื่อม โทรมลงในพื้นที่ปลายน้ำ

วิกฤตมลพิษข้ามพรมแดนนี้มีต้นกำเนิดมาจากกิจกรรมการทำเหมืองแร่ในประเทศเมียนมา รวมถึงในพื้นที่ที่ควบคุม โดยกองทัพสหรัฐว่า (UWSA) ซึ่งมีการกำกับดูแลที่น้อยมาก กิจกรรมการทำเหมืองเหล่านี้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 2566 โดยมุ่งเน้นไปที่แร่หายากหรือแร่เอิร์ธ (rare earth elements) เป็นหลัก และมีการรายงานเกี่ยวกับการสกัดทองคำด้วย เช่นกัน มีรายงานว่าการทำเหมืองส่งผลให้เกิดการปล่อยสารพิษลงสู่น้ำสายต่างๆ ที่ไหลลงสู่ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อแม่น้ำกกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแม่น้ำสาย แม่น้ำรวก และแม่น้ำโขงอีกด้วย การทำเหมืองส่งผลกระทบต่อ ชุมชนทั้งสองฝั่งแดน ซึ่งรวมถึงประชากรไทยมากกว่า 1 ล้านคนในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ตลอดจนประชากรอีก หลายสิบล้านคนที่อาศัยอยู่ปลายน้ำตามแนวแม่น้ำโขง ซึ่งมีแม่น้ำกกเป็นลำน้ำสาขา มีรายงานว่า การตัดไม้ทำลายป่าอย่าง รุนแรง การเสื่อมสภาพของดิน และการรบกวนทางธรณีสัณฐานที่เกิดจากการทำเหมือง ได้ทำลายล้างป่าไม้และภูมิทัศน์ ก่อให้เกิดการชะล้างของตะกอนที่เต็มไปด้วยโลหะหนักลงสู่ระบบแม่น้ำโดยตรง โดยไม่มีข้อบังคับการดำเนินการคุ้มครอง ปกป้องใดๆ เพื่อกักเก็บหรือบรรเทาผลกระทบดังกล่าว เหตุการณ์อุทกภัยไม่เพียงแต่นำพาน้ำมาเท่านั้น แต่ยังพัดพาเอาโคลนและ ตะกอนจำนวนมาก ซึ่งอาจยิ่งซ้ำเติมการแพร่กระจายและขอบเขตของสารมลพิษอันตราย ทั้งนี้ ขอบเขตที่แท้จริงของการ ปนเปื้อนในตะกอนดินยังคงไม่ทราบแน่ชัด โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์น้ำท่วมซ้ำซากตามฤดูกาลในจังหวัดเชียงราย ตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมา

มลพิษข้ามพรมแดนนี้ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง คุณภาพสิทธิมนุษยชนของประชาชนจำนวนมากอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะสิทธิในชีวิต สุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ น้ำ อาหาร และการพัฒนา หลายชุมชนรายงานว่ามีอาการเจ็บป่วยทาง ร่างกาย คุณภาพน้ำลดลง และขาดแคลนทางเลือกในการเข้าถึงน้ำสะอาด ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระยะยาวกำลังเพิ่มขึ้น เนื่องจากความเป็นไปได้ในการสะสมทางชีวภาพ (bioaccumulation) ของสารพิษในปลาและพืชผล ซึ่งในที่สุดจะส่งผล กระทบต่อประชากรในท้องถิ่น และบั่นทอนขีดความสามารถของธรรมชาติในการช่วยปรับตัวและบรรเทาผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนบั่นทอนความยืดหยุ่นและการฟื้นตัวของมนุษย์ในบริบทของภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง

เหยื่อของวิกฤตมลพิษในครั้งนี้รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนในชนบท เด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ เกษตรกรรายย่อย และชาวประมง ซึ่งล้วนเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางสูงต่อการได้รับโลหะหนักในระยะยาวและการพังทลายของระบบนิเวศ ตลอดจนเกษตรกรผู้ซึ่งรายได้และวิถีวัฒนธรรมผูกติดอยู่กับระบบน้ำที่สมบูรณ์ ทาง ศคพ.1 ได้รายงานว่า มลพิษที่เป็นพิษนี้ กำลังก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจต่อการเกษตร การประมง และการท่องเที่ยว สูงถึง 1.3 พันล้านบาทต่อปี

แม้ว่าหน่วยงานระดับจังหวัดจะมีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว และมี การทดสอบคุณภาพน้ำอย่างต่อเนื่องโดย ศคพ. 1 แต่การตอบสนองของรัฐบาลไทยกลับถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าล่าช้า เป็นการตั้งรับ ขาดความโปร่งใส และมีการ เปิดโอกาสให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายน้อยมาก

เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2568 เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยได้พบกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทหารเมียนมาเพื่อหารือเกี่ยวกับความร่วมมือทวิภาคีในประเด็นแม่น้ำกก แม้วพวกเขาจะตกลงร่วมกันในการจัดตั้งคณะทำงานทางเทคนิคร่วม (Joint Technical Working Group) เพื่อแก้ไขปัญหาลพิษ แต่ไม่มีการแบ่งปันหรือเปิดเผยรายละเอียดข้อมูลหรือแผนปฏิบัติการใดๆ ต่อสาธารณะ ในทำนองเดียวกัน การเจรจาระหว่างประเทศไทยและรัฐบาลจีน ก็ยังไม่ได้ส่งผลให้เกิดมาตรการที่มีผลบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมกิจกรรมการทำเหมืองที่ต้นทาง

คณะกรรมการการพัฒนาการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชน สิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค ของวุฒิสภาไทย ได้เผยแพร่ข้อค้นพบหลังจากการตรวจเยี่ยมพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ระหว่างวันที่ 19-21 กันยายน 2568 โดยคณะกรรมการได้ชี้ให้เห็นถึงการปนเปื้อนที่แย่ลงอย่างต่อเนื่องจากเหมืองแร่ในรัฐฉานของเมียนมา และเรียกสิ่งนี้ว่าเป็นวิกฤตสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนที่มีผลกระทบทางสุขภาพและเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง

หลังจากการลงพื้นที่เชียงรายในเดือนกันยายน 2568 ร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า รองนายกรัฐมนตรีไทย (ในขณะนั้น) ได้ให้คำมั่นว่าจะแก้ไขปัญหาผ่านการทูตกับเมียนมา โดยเขาได้เสนอให้ตั้งคณะกรรมการส่วนท้องถิ่นและสั่งการให้กรมชลประทานเร่งรัดแผนการสร้างฝายดักตะกอนใกล้กับอำเภอแม่สาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกรองสารมลพิษก่อนที่จะไหลไปถึงระบบประปาของจังหวัดเชียงราย อย่างไรก็ตาม โครงการฝายดักตะกอนบนแม่น้ำกกนี้กลับเผชิญกับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงจากภาคประชาสังคมและผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขาดการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนอย่างมีความหมาย การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่เพียงพอ ความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ตลอดจนข้อกังวลเรื่องต้นทุนและความคุ้มค่า

นอกจากนี้ นายสุชาติ ชมกลิ่น รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เดินทางเยือนจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายในวันที่ 9 ตุลาคม เพื่อประเมินสถานการณ์การปนเปื้อนของสารหนูในแม่น้ำกกสาย และรวก ในระหว่างการเยือน เขาได้พบปะพูดคุยโดยตรงกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบและให้คำมั่นว่าจะดำเนินมาตรการเร่งด่วน ซึ่งรวมถึงการจัดหาแหล่งน้ำบาดาลฉุกเฉิน แหล่งน้ำดิบทางเลือก และการติดตั้งระบบฝาระวังน้ำในพื้นที่ ในวันที่ 13 พฤศจิกายน เขาได้ทำหน้าที่ประธานในการประชุมครั้งแรกของคณะอนุกรรมการคุณภาพน้ำผิวดินภายใต้คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ เพื่อทบทวนข้อมูลการปนเปื้อนและความร่วมมือข้ามพรมแดนที่กำลังดำเนินอยู่ ท่ามกลางการคัดค้านของชุมชนต่อโครงการดักตะกอนในระหว่างการเปิดรับฟังความคิดเห็นเมื่อวันที่ 10-11 พฤศจิกายน ในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย คณะอนุกรรมการฯ จึงได้ตัดสินใจจัดตั้งคณะกรรมการด้านเทคนิค ซึ่งประธานโดยอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญมาประเมินโครงการฝายดักตะกอนใหม่อีกครั้ง แม้ว่าขั้นตอนเหล่านี้จะแสดงถึงความคืบหน้าบางประการ แต่ข้อกังวลยังคงมีอยู่เกี่ยวกับความเพียงพอ ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในระยะยาว มาตรการเหล่านี้ดูเหมือนเป็นการตั้งรับและจำกัดอยู่เพียงการบรรเทาผลกระทบที่ปลายน้ำ โดยไม่มีข้อผูกมัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการตรวจสอบความรับผิดชอบของต้นน้ำหรือการฟื้นฟูอย่างครอบคลุม ยิ่งไปกว่านั้น ยังคงมีคำถามค้างคาว่า ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งรวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับการปรึกษาหารืออย่างมีความหมายและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลว่าด้วยการมีส่วนร่วม และหลักการยินยอมที่ได้รับทราบอย่างแจ้งล่วงหน้า และเป็นอิสระ (FPIC) หรือไม่

มีรายงานว่าเหมืองแร่ดังกล่าวขุดเจาะโดย บริษัท China Investment Mining Company ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีน แร่แร่เอิร์ธที่ถูกลักได้จะถูกขนส่งไปยังประเทศจีนเพื่อนำไปถลุงและใช้ในการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าและกังหันลม บริษัท China Investment Mining Company มีหุ้น 90 เปอร์เซ็นต์ที่ถือครองโดยบริษัท Shanghai Chijin Xiawu Metal Resources Co. Ltd. ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนที่ก่อตั้งขึ้นในเดือนกันยายน 2022 เพื่อพัฒนาทรัพยากรแร่เอิร์ธในประเทศไทย

โดยเป็นการร่วมทุนระหว่างบริษัทรัฐวิสาหกิจจีน Xiamen Tungsten Corporation และบริษัท Chifeng Gold ซึ่งเป็นผู้ผลิตทองคำภาคเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในจีน ทั้งนี้ Xiamen Tungsten Corporation ถือเป็นหนึ่งในบรรษัทด้านแร่แรร์เอิร์ธรายใหญ่ของประเทศจีน

แม้ว่าประเทศจีน (ในฐานะแหล่งเงินทุนและผู้รับรายหลักของแร่แรร์เอิร์ธที่สกัดได้) และประเทศเมียนมา (ในฐานะจุดกำเนิดของมลพิษ) จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง แต่ประเทศไทยก็มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายในดินแดนของตนเองเช่นกัน ประเทศไทยเองยังมีการนำเข้าแร่ธาตุที่สำคัญจากเมียนมา ซึ่งถือว่ามีส่วนต่อการปนเปื้อนดังกล่าว พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย รวมถึงการกำกับดูแลและตรวจสอบภาคธุรกิจภายในเขตแดนหรือภายใต้เขตอำนาจศาลของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าพวกเขาจะป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนที่รุนแรง ซึ่งรวมถึงการจัดทำกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) ให้สอดคล้องกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs) ตัวบริษัทเองที่นำเข้าแร่ธาตุหรือมีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมเหมืองแร่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ก็มี ความรับผิดชอบที่เป็นอิสระแยกต่างหาก โดยไม่คำนึงถึงว่ารัฐจะมีกฎระเบียบอย่างไร ในการที่จะป้องกันและแก้ไขเยียวยาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม การตอบสนองของประเทศไทยส่วนใหญ่กลับอยู่ที่ปลายน้ำ จำกัดอยู่เพียงการออกประกาศเตือนเรื่องน้ำและการเผาระวัง โดยไม่ได้ดำเนินการอย่างเพียงพอเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบจากต้นน้ำ

โดยที่เรามิได้ปรารถนาจะตัดสินล่วงหน้าเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อกล่าวหา และอ้างอิงตามข้อมูลที่ได้รับมานี้ เรา มีความกังวลอย่างลึกซึ้งต่อผลกระทบเชิงลบจากการสกัดแร่แรร์เอิร์ธในเมียนมาที่ปราศจากการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ แร่แรร์เอิร์ธเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับเทคโนโลยีด้านสภาพภูมิอากาศหลายประเภท เช่น กังหันลม แผงโซลาร์เซลล์ รถยนต์ไฟฟ้า และแบตเตอรี่กักเก็บพลังงาน กระบวนการแยกแร่แรร์เอิร์ธจำเป็นต้องใช้ของขี้ผึ้งที่เต็มไปด้วยสารอันตราย ซึ่งเสี่ยงต่อการปนเปื้อนในน้ำใต้ดิน กัดเซาะดิน และก่อมลพิษในอากาศ วิธีการเหล่านี้ก่อให้เกิดของเสียอันตรายและของเสียอื่นๆ ในปริมาณที่สูงมาก (ประมาณ 2,000 ตันของเสีย ต่อแร่แรร์เอิร์ธที่ผลิตได้ 1 ตัน) ซึ่งรวมถึงฝุ่นละออง ก๊าซเสียน้ำเสีย และกากกัมมันตรังสี ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะก่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ¹ มลพิษที่เป็นพิษและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพซ้ำเติมวิกฤตสภาพภูมิอากาศและส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

การสกัดแร่แรร์เอิร์ธจำเป็นต้องมีมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และหากไม่มี อาจส่งผลร้ายแรงต่อสิทธิมนุษยชนของชุมชนปลายน้ำ ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต สิ่งแวดล้อมที่สะอาด สมบูรณ์ และยั่งยืน สุขภาพ การพัฒนา ตลอดจนน้ำดื่มและอาหารที่ปลอดภัย มลพิษที่เป็นพิษในแหล่งน้ำของกลุ่มชาติพันธุ์และชุมชนท้องถิ่น ยิ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำประมงและการเกษตรกรรมตามวิถีประเพณีอย่างปลอดภัย และพรากแหล่งทำมาหากินเชิงเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างถูกคุกคามจากวิกฤตสภาพภูมิอากาศอยู่ก่อนแล้ว มลพิษเช่นนี้บั่นทอนสิทธิของพวกเขาในการมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีอย่างเพียงพอ ซึ่งรวมถึงสิทธิในอาหาร และสิทธิในการเลี้ยงดูตนเองโดยตรงจากที่ดินที่ให้ผลผลิตหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานในการเจริญเติบโตโดยปราศจากความหวาดหวั่น

เรายังมีความกังวลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความขาดแคลนในการประสานงานด้านกฎระเบียบข้ามพรมแดน ความล้มเหลวในการบังคับใช้กระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านของภาคธุรกิจ และการไม่มีกลไกความยุติธรรมด้าน

¹ รายงานของผู้รายงานพิเศษเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการจัดการและการกำจัดสารและของเสียอันตรายอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, เอกสารคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รหัส HRC 54/25

สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การสร้างความมั่นใจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนเกี่ยวกับมลพิษที่เป็นพิษและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ถือเป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนความพยายามของทุกรัฐในการคุ้มครองสุขภาพของมนุษย์ และป้องกันอันตรายร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อมและระบบภูมิอากาศ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงและข้อกังวลที่กล่าวมาข้างต้น โปรดอ้างอิงภาคผนวกว่าด้วยกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่แนบมากับจดหมายฉบับนี้ ซึ่งระบุถึงตราสารและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาเหล่านี้

เนื่องจากเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเรา ภายใต้อาณัติที่ได้รับมอบหมายจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ในการแสวงหาความกระจ่างในทุกกรณีที่ได้รับแจ้ง เราจะรู้สึกขอบคุณเป็นอย่างยิ่งหากได้รับข้อสังเกตจากท่านในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้:

1. โปรดให้ข้อมูลเพิ่มเติมและ/หรือข้อคิดเห็นใดๆ ที่ท่านอาจมีเกี่ยวกับข้อกล่าวหาที่ระบุไว้ข้างต้น
2. โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐบาลของท่านได้ดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนในด้านสุขภาพ น้ำ อาหาร และสิ่งแวดล้อมที่บริสุทธิ์ และเพื่อสนับสนุนชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนของโลหะหนักและสารอันตรายอื่นๆ ในแม่น้ำกก รวก สาย และโขง
3. โปรดให้ข้อมูลว่าได้มีการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรม และเศรษฐกิจอย่างครอบคลุมหรือไม่ รวมถึงข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ การตอบสนองในภาวะฉุกเฉิน แผนการฟื้นฟูระยะยาว และมาตรการแทรกแซงด้านสาธารณสุข โดยคำนึงถึงเด็กและกลุ่มชายขอบหรือกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษ
4. โปรดให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและรายละเอียดเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการของอนุกรรมการคุณภาพน้ำผิวดิน และตรวจสอบว่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ ได้รับการหารืออย่างเหมาะสมแล้วหรือไม่
5. โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับคณะทำงานทางเทคนิคร่วมที่จัดตั้งขึ้นร่วมกับรัฐบาลทหารเมียนมาเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษในแม่น้ำกก
6. เนื่องจากคดีนี้มีลักษณะข้ามพรมแดน โปรดให้ข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงขั้นตอนอื่นๆ ที่ได้ดำเนินการเพื่อเปิดการเจรจาระดับสูงกับรัฐบาลทหารเมียนมาและ/หรือรัฐบาลจีน เพื่อยุติหรือควบคุมกิจกรรมการทำเหมืองที่ต้นทาง รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการทูต พหุภาคี หรือทางเทคนิค ตลอดจนการดำเนินการติดตามผลและผลลัพธ์ที่บรรลุจนถึงปัจจุบัน
7. โปรดให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการที่ดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าบริษัทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาข้างต้นเคารพสิทธิมนุษยชน รวมถึงระบุว่าได้มีการบังคับใช้ข้อกำหนดการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) สำหรับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองหรือการนำเข้าแร่ธาตุหรือไม่
8. โปรดให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการที่รัฐบาลของท่านกำลังดำเนินการหรือพิจารณา เพื่อให้มั่นใจว่าชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการปนเปื้อนของโลหะหนักและสารอันตรายอื่นๆ ในแม่น้ำกก รวก สาย และโขง สามารถเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการ UNGPs
9. โปรดแจ้งเกี่ยวกับขั้นตอนที่รัฐบาลของท่านดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าวิสาหกิจธุรกิจที่มีภูมิกำเนิดในประเทศไทย ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เสรี และมีความหมายของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนเคารพสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง และการได้รับความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระ (FPIC) ในขณะที่ไปดำเนินการในต่างประเทศ

หนังสือสื่อสารฉบับนี้ และการตอบกลับใดๆ ที่ได้รับจากรัฐบาลของท่าน จะถูกเปิดเผยต่อสาธารณะผ่านทางเว็บไซต์ รายงานการสื่อสารเมื่อครบกำหนด 60 วัน ทั้งนี้ หากรัฐบาลของท่านตอบกลับภายใน 60 วัน ทั้งหนังสือสื่อสารและการตอบกลับอาจถูกเผยแพร่ก่อนกำหนดดังกล่าว นอกจากนี้ เอกสารและคำตอบทั้งหมดจะถูกนำไปบรรจุไว้ในรายงานประจำงวดเพื่อนำเสนอต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนต่อไป

ในระหว่างที่รอการตอบกลับ เราขอเรียกร้องให้ดำเนินการมาตรการชั่วคราวที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อระงับการละเมิดสิทธิที่ถูกกล่าวหา และป้องกันมิให้เกิดขึ้นซ้ำ และในกรณีที่ผลการตรวจสอบสนับสนุนหรือบ่งชี้ว่าข้อกล่าวหาเป็นจริง ขอให้สร้างความมั่นใจว่าจะมีการตรวจสอบความรับผิดชอบของบุคคลใดๆ ที่ต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดดังกล่าว

โปรดรับทราบว่า จดหมายในประเด็นนี้ได้ถูกส่งไปยังบริษัท Xiamen Tungsten Corporation, บริษัท Chifeng Gold, รัฐบาลจีน และรัฐบาลทหารเมียนมาด้วยเช่นกัน

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

เอลิซา มอร์เกรา (Elisa Morgera) ผู้รายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ดามิโลลา ซี. โอลาเวีย (Damilola S. Olawuyi) ประธาน-ผู้รายงาน ของคณะทำงานในประเด็นสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ

สุรียา เทวา (Surya Deva) ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในการพัฒนา

แอสทริด ปวนเตส เรียโญ (Astrid Puentes Riaño) ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สมบูรณ์ และยั่งยืน

ไมเคิล ฟาครี (Michael Fakhri) ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในอาหาร

อัลเบิร์ต เค. บารูเม (Albert K. Barume) ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

โทมัส แอนดรูวส์ (Thomas Andrews) ผู้รายงานพิเศษด้านสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในเมียนมา

คาร์ลอส อาร์ตูโร ดูอาร์เต ตอร์เรส (Carlos Arturo Duarte Torres) ประธาน-ผู้รายงาน ของคณะทำงานด้านสิทธิของเกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบท

มาร์กอส เอ. โอเรลลانا (Marcos A. Orellana) ผู้รายงานพิเศษด้านผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการจัดการและการกำจัดสารและของเสียอันตรายอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เปโตร อาร์โรโฮ-อาฆูด (Pedro Arrojo-Agudo) ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงน้ำดื่มสะอาดและ
สุขาภิบาลอย่างปลอดภัย

ภาคผนวก

การอ้างอิงกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงและข้อกังวลที่กล่าวมาข้างต้น เราใคร่ขอให้ท่านตระหนักถึงบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศตามที่สะท้อนอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ตลอดจนแนวทางที่มีอำนาจหน้าที่ในการตีความตราสารดังกล่าว

รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันการสัมผัสสารอันตรายและของเสีย ดังที่ระบุไว้ในรายงานประจำปี 2019 ของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนจากการจัดการและการกำจัดสารและของเสียอันตรายอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เสนอต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (A/74/480) พันธกรณีนี้สืบเนื่องมาจากโดยนัยแต่มีความชัดเจน จากสิทธิและหน้าที่หลายประการที่ประดิษฐานอยู่ในกรอบงานสิทธิมนุษยชนระดับโลก ซึ่งภายใต้กรอบงานดังกล่าว รัฐมีหน้าที่ต้องเคารพและปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรอง และคุ้มครองสิทธิเหล่านั้น รวมถึงจากผลกระทบของการสัมผัสสารพิษ สิทธิเหล่านี้รวมถึงสิทธิมนุษยชนในชีวิต สุขภาพ อาหาร น้ำดื่มที่ปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์

พันธกรณีในการคุ้มครอง เคารพ และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการรับรองภายใต้สนธิสัญญาและกฎหมายจารีตประเพณี กำหนดให้รัฐไม่เพียงแต่ต้องละเว้นจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ยังคงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างเหมาะสม (due diligence) เพื่อป้องกันและคุ้มครองบุคคลจากการละเมิดที่กระทำโดยนักแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (ดูตัวอย่างใน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไปหมายเลข 31 ย่อหน้า 8)

เราใคร่ขอระลึกถึงข้อที่ 3 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตลอดจนข้อที่ 6(1) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 1996) ซึ่งรับรองสิทธิในชีวิต ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้นับย้ำไว้ในความเห็นทั่วไปหมายเลข 36 หน้าที่ในการคุ้มครองชีวิตยังหมายความว่า รัฐภาคีควรดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อจัดการกับสภาพทั่วไปในสังคมที่อาจก่อให้เกิดภัยคุกคามโดยตรงต่อชีวิต หรือขัดขวางมิให้บุคคลได้เพลิดเพลินกับสิทธิในชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี รวมถึงการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม (ย่อหน้า 26) การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ถือเป็นภัยคุกคามที่เร่งด่วนและร้ายแรงที่สุดต่อความสามารถของคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคตในการเพลิดเพลินกับสิทธิในชีวิต การปฏิบัติตามพันธกรณีในการเคารพและรับรองสิทธิในชีวิต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตที่มีศักดิ์ศรี ขึ้นอยู่กับมาตรการที่รัฐดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปกป้องสิ่งแวดล้อมจากอันตราย มลพิษ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ก่อขึ้นโดยนักแสดงทั้งภาครัฐและเอกชน (ย่อหน้า 62)

เราใคร่ขออ้างอิงถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี รวมถึงข้อที่ 12 ซึ่งกำหนดสิทธิในสุขภาพ ในประเด็นนี้ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ได้รับรองความเห็นทั่วไปหมายเลข 14 ซึ่งอธิบายถึงเนื้อหาเชิงบรรทัดฐานของข้อที่ 12 ของ ICESCR และพันธกรณีทางกฎหมายของรัฐภาคีต่อกติกาในการเคารพ คุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิในสุขภาพ คณะกรรมการระบุไว้ว่า สิทธิในสุขภาพ “ครอบคลุมปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายซึ่งส่งเสริมเงื่อนไขที่ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตที่มีสุขภาพดีได้ และขยายไปถึงปัจจัยกำหนดสุขภาพพื้นฐาน เช่น [...] สิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์” (ย่อหน้า 4) คณะกรรมการตีความสิทธิในสุขภาพว่าเป็นสิทธิที่ครอบคลุม ซึ่งไม่เพียงขยายไปถึงการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมและทันที่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัจจัยกำหนดสุขภาพพื้นฐาน เช่น การเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและการสุขาภิบาลที่เหมาะสม การจัดหาอาหารที่ปลอดภัยอย่างเพียงพอ โภชนาการ และที่อยู่อาศัย สภาพการทำงานและสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลย และการเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (ย่อหน้า 11) นอกจากนี้ยังรวมถึงการป้องกันและการลดการสัมผัสสารอันตรายและสารเคมี หรือสภาวะแวดล้อมที่เป็นผลร้ายอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ (ย่อหน้า 15) รัฐต้องคุ้มครองสิทธิในสุขภาพของประชากรโดยดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันมลพิษที่เกิดจากองค์กรธุรกิจ (ย่อหน้า 35 และ 51)

ข้อที่ 11(1) ของ ICESCR รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีอย่างเพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว รวมถึงอาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่อย่างต่อเนื่อง ข้อที่ 11(2) กำหนด “สิทธิขั้นพื้นฐานในการปราศจากความหิวโหยและทุพโภชนาการ” ซึ่งมีผลบังคับใช้ทันที ข้อที่ 11(1) ของ ICESCR กำหนดให้รัฐต้อง “ดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อรับรองการบรรลุสิทธินี้” คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้เน้นย้ำในความเห็นทั่วไปหมายเลข 12 ว่า เนื้อหาหลักของสิทธิในอาหารที่เหมาะสม หมายถึง ความเป็นไปได้ในการเลี้ยงดูตนเองโดยตรงจากที่ดินที่ให้ผลผลิตหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ หรือระบบการจัดจำหน่าย การแปรรูป และตลาดที่ทำงานได้ดี (ย่อหน้า 12) ตามความเห็นของคณะกรรมการ พันธกรณีในการเคารพการเข้าถึงอาหารที่เหมาะสมที่มีอยู่เดิม กำหนดให้รัฐภาคีต้องละเว้นจากการดำเนินมาตรการใดๆ ที่ส่งผลให้เกิดการขัดขวางการเข้าถึงดังกล่าว พันธกรณีในการคุ้มครองกำหนดให้รัฐต้องดำเนินมาตรการเพื่อรับรองว่าวิสาหกิจหรือบุคคลทั่วไปจะไม่พรากรการเข้าถึงอาหารที่เหมาะสมของบุคคลอื่น พันธกรณีในการส่งเสริม (อำนวยความสะดวก) หมายความว่ารัฐต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงรุกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและวิถีทางของประชาชนเพื่อรับรองการดำรงชีวิตของพวกเขา รวมถึงการเข้าถึงที่ดินเพื่อรับรองความมั่นคงทางอาหารของพวกเขา (ย่อหน้า 15) สิทธิในการปราศจากความหิวโหยและทุพโภชนาการไม่ได้ขึ้นอยู่กับบรรลุผลอย่างก้าวหน้า (progressive realization) เนื่องจากต้องได้รับการตอบสนองในลักษณะที่เร่งด่วนกว่า (ย่อหน้า 1)

เรายังขอระลึกถึงการรับรองอย่างชัดเจนถึงสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (ข้อมติที่ 64/292) และคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (ข้อมติที่ 15/9) ซึ่งสืบเนื่องมาจากสิทธิในมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีอย่างเพียงพอ ในความเห็นทั่วไปหมายเลข 15 คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้ให้ความกระจ่างว่า สิทธิมนุษยชนในน้ำ หมายความว่า ทุกคนมีสิทธิได้รับน้ำที่เพียงพอ ปลอดภัย เป็นที่ยอมรับได้ สามารถเข้าถึงได้ทางกายภาพ และสามารถจ่ายได้ สำหรับการมีส่วนร่วมและการใช้ในครัวเรือน ความเห็นทั่วไปหมายเลข 15 ยังระบุด้วยว่า สุขอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นแง่มุมหนึ่งของสิทธิในสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงการดำเนินขั้นตอนต่างๆ บนพื้นฐานที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อป้องกันภัยคุกคามต่อสุขภาพจากสภาวะน้ำที่ไม่ปลอดภัยและเป็นพิษ ตามเหตุผลของคณะกรรมการ ในบริบทข้ามพรมแดน สิ่งนี้สื่อถึงพันธกรณีภายนอกดินแดน (extraterritorial obligation) ที่จะไม่ก่อมลพิษต่อแหล่งน้ำของผู้ถือสิทธิในประเทศอื่น

ในรายงานปี 2566 ของเขาเกี่ยวกับน้ำในฐานะข้อโต้แย้งเพื่อสันติภาพ การจับคู่ และความร่วมมือ ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงน้ำดื่มสะอาดและสุขาภิบาล ระบุว่ากฎหมายน้ำระหว่างประเทศสนับสนุนการบรรเทาสิทธิมนุษยชนในบริบทข้ามพรมแดน แม้ว่าอาจจะไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนก็ตาม หลักการหลายประการของกฎหมายน้ำระหว่างประเทศได้รับการประมวลไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายการใช้ทางน้ำระหว่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การเดินเรือ, อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองและการใช้ทางน้ำข้ามพรมแดนและทะเลสาบระหว่างประเทศ และพิธีสารว่าด้วยน้ำและสุขภาพ ซึ่งสนับสนุนพันธกรณีข้ามพรมแดนเกี่ยวกับสิทธิด้านน้ำและสุขาภิบาล หลักการเหล่านี้เป็นฐานทางกฎหมายที่สนับสนุนพันธกรณีข้ามพรมแดนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในน้ำและการสุขาภิบาล ร่วมกับ ICESCR (A/78/253, ย่อหน้า 46)

ตามที่ระบุไว้ในความเห็นทั่วไปหมายเลข 27 (2025) ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมิติสิ่งแวดล้อมของการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ขอยืนยันอีกครั้งว่า “รัฐภาคีต้องใช้สิทธิของตนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้สอดคล้องกับหลักการแห่งความยั่งยืน ความเป็นธรรมระหว่างรุ่น และการห้ามก่อกมลพิษทางสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน การแสวงหาประโยชน์ที่เกินขอบเขตจะบั่นทอนการเปลี่ยนแปลงกับสิทธิตามกติกา ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ ในกรณีที่ชุมชนได้รับผลกระทบโดยตรงจากกิจกรรมการสกัด รัฐภาคีควรรับรองการบรรเทาผลกระทบ การชดเชยที่ยุติธรรม และความรับผิดชอบ รวมถึงการกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษ ซึ่งรวมถึงองค์กรธุรกิจ ต้องครอบคลุมต้นทุนของความเสียหายและการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม” (ย่อหน้า 48)

คณะกรรมการระบุเพิ่มเติมถึงพันธกรณีของรัฐภาคีในการป้องกันและแก้ไขเยียวยาการละเมิดสิทธิตามกติกา อันเป็นผลมาจากความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่ก่อขึ้นโดยองค์กรธุรกิจและนักแสดงที่ไม่ใช่รัฐอื่นๆ ภายใต้เขตอำนาจศาลหรือการควบคุมของตน รวมถึงผู้ที่ดำเนินงานในต่างประเทศ พร้อมเสริมว่ารัฐต้นสังกัด (home States) ของนักแสดงที่ต้องรับผิดชอบเหล่านั้น ต้องรับรองการเข้าถึงกลไกการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพสำหรับเหยื่อของความเสียหายข้ามพรมแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่การเยียวยาดังกล่าวไม่มีอยู่จริงหรือไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในรัฐที่ความเสียหายเกิดขึ้น (ย่อหน้า 88) พันธกรณีในการป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงต่อรัฐอื่นเป็นกฎเกณฑ์จารีตประเพณีที่จัดตั้งขึ้นอย่างมั่นคง ซึ่งกำหนดให้รัฐ “ต้องใช้มาตรการทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในดินแดนของตน หรือพื้นที่ใดๆ ภายใต้เขตอำนาจศาลของตน ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมของรัฐอื่น”² ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน รัฐภาคีต้องบรรเทาและเยียวยาผลกระทบต่อสิทธิตามกติกา (ย่อหน้า 30)

เราใคร่ขออ้างอิงถึงข้อมติคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนที่ 48/13 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2564 และข้อมติสมัชชาใหญ่ที่ 76/300 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2565 ซึ่งรับรองสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สมบูรณ์ และยั่งยืนในฐานะสิทธิมนุษยชนประการหนึ่ง ข้อมติเหล่านี้เน้นย้ำว่ารัฐทั้งหมดมีหน้าที่ต้องเคารพ คุ้มครอง และส่งเสริมสิทธินี้สำหรับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ในความเห็นที่ปรึกษาเรื่องพันธกรณีของรัฐในสิ่งที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ (กรกฎาคม 2025) ได้ชี้แจงว่า สิทธิมนุษยชนในสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นและสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงกับสิทธิมนุษยชนทั้งหมด และเป็นรากฐานสำหรับรัฐในการปฏิบัติตามพันธกรณีในการรับรองการเปลี่ยนแปลงกับสิทธิมนุษยชนทั้งหมด (ย่อหน้า 393) สิทธินี้ได้รับการรับรองล่าสุดในระดับภูมิภาคในปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด สมบูรณ์ และยั่งยืน ซึ่งได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2568

² ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ), คดีข้อพิพาทเรื่องโรงงานผลิตเยื่อกระดาษบนแม่น้ำอุรุกวัย, ย่อหน้า 101

เราใคร่ขอเน้นย้ำการขอประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคม และสิทธิมนุษยชนต่อสิทธิมนุษยชนในสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ ซึ่งนำเสนอต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในเดือนตุลาคม 2568 (A/80/187) ตามกรอบงานนี้ รัฐทั้งหมดมีพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในการป้องกันอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงอันตรายข้ามพรมแดน สิ่งที่ได้รับการรับรองควบคู่ไปกับพันธกรณีดังกล่าวในฐานะพันธกรณีของรัฐทั้งหมดภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ คือ พันธกรณีในการกำกับดูแลและดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคม และสิทธิมนุษยชนอย่างครอบคลุม ก่อนที่จะมีการอนุมัติข้อเสนอหรือการเริ่มต้นกิจกรรมใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม สังคม หรือสิทธิมนุษยชนที่รุนแรง (ESHRIA) กระบวนการ ESHRIA ดังกล่าวต้องมีความครอบคลุม ซึ่งหมายความว่าต้องพิจารณาผลกระทบทางตรง ทางอ้อม ในประเทศ ข้ามพรมแดน ผลกระทบสะสม ระยะยาว ระยะสั้น ภูมิภาค ความหลากหลายทางชีวภาพ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ วัฒนธรรม สังคม และมนุษย์ ประเมินผลกระทบทางภูมิอากาศอย่างบูรณาการ รวมถึงการพิจารณาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในขอบเขต (Scope) ที่ 1, 2 และ 3 จากโครงการ ปฏิบัติตามหลักการกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการระมัดระวังไว้ก่อน การป้องกันความได้สัดส่วน วิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่ ซึ่งรวมถึงวิทยาศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ การเปิดเผยข้อมูลสูงสุด ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ จัดทำโดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอิสระและมีความเหมาะสม รับรองการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของสาธารณะ และการเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาในทุกขั้นตอนของกระบวนการ และรับรองมาตรการพิเศษสำหรับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนกลุ่มชายขอบหรือกลุ่มเปราะบาง

นอกจากนี้ ในรายงาน A/HRC/49/53 ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อมได้สรุปว่า “พันธกรณีเชิงเนื้อหาที่สืบเนื่องมาจากสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยปราศจากมลพิษ กำหนดให้ต้องมีการดำเนินงานที่เร่งด่วนและทะเยอทะยานเพื่อขจัดสารพิษออกจากร่างกายของมนุษย์และโลก รัฐต้องป้องกันการสัมผัสสารพิษโดยการขจัดมลพิษ ยุติการใช้หรือการปล่อยสารอันตราย และฟื้นฟูชุมชนที่ปนเปื้อน”

ยิ่งไปกว่านั้น เราใคร่ขอเน้นย้ำถึงหลักการกรอบงานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ตามที่ระบุไว้ในรายงานปี 2561 ของผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม (A/HRC/37/59) หลักการดังกล่าวระบุว่า รัฐควรหลีกเลี่ยงการดำเนินการหรือการอนุมัติการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งกระบวนการผลิตเพิลินกับสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ และกำหนดให้มีการประเมินล่วงหน้าเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการและนโยบายที่เสนอ รวมถึงผลกระทบต่อการผลิตเพิลินกับสิทธิมนุษยชน (หลักการข้อ 8) จัดให้มีและอำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมของสาธารณะในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และนำความคิดเห็นของสาธารณะมาพิจารณาในกระบวนการตัดสินใจ (หลักการข้อ 9) จัดให้มีการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพสำหรับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม (หลักการข้อ 10) และรับรองการบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อมของตนอย่างมีประสิทธิภาพต่อผู้แสดงตนทั้งภาครัฐและเอกชน (หลักการข้อ 12) หลักการข้อ 13 กำหนดให้มีความร่วมมือของรัฐ “เพื่อจัดตั้ง รักษา และบังคับใช้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน ลด และเยียวยาความเสียหายสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดนและระดับโลกที่กระบวนการผลิตเพิลินกับสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่” หลักการข้อ 15 กำหนดว่ารัฐควรรับรองว่าตนปฏิบัติตามพันธกรณีต่อกลุ่มชาติพันธุ์และสมาชิกของชุมชนดั้งเดิม รวมถึงโดยการรับรองและคุ้มครองสิทธิในที่ดิน อาณาเขต และทรัพยากรของพวกเขา ปกป้องหรือกับพวกเขาและได้รับความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระ (FPIC) ของพวกเขา เคารพความรู้และวิถีปฏิบัติทางประเพณีของพวกเขาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน อาณาเขต และทรัพยากรของพวกเขาอย่างยั่งยืน และรับรองว่าพวกเขาจะได้รับแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน อาณาเขต หรือทรัพยากรของพวกเขาอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

เรายังประสงค์จะเน้นย้ำปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ (UNDRIP) ซึ่งได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่ในปี 2550 ซึ่งกำหนดมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อที่ 26 ของ UNDRIP ยืนยันถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ใน “ที่ดิน อาณาเขต และทรัพยากร ซึ่งพวกเขาได้เป็นเจ้าของ ครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ หรือได้รับมาตามประเพณี” ข้อที่ 32 ยืนยันว่ากลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิในการกำหนดและพัฒนาลำดับความสำคัญและยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาหรือการใช้ประโยชน์จากที่ดินหรืออาณาเขต และทรัพยากรของพวกเขา และ “รัฐต้องปรึกษาหารือและร่วมมือโดยสุจริตกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องผ่านสถาบันที่เป็นตัวแทนของพวกเขาเอง เพื่อให้ได้รับความยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระ (FPIC) ของพวกเขาก่อนที่จะมีการอนุมัติโครงการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อที่ดินหรืออาณาเขต และทรัพยากรอื่นๆ ของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การใช้ประโยชน์ หรือการแสวงหาประโยชน์จากแร่ธาตุ น้ำ หรือทรัพยากรอื่นๆ” ยิ่งไปกว่านั้น UNDRIP เน้นย้ำว่ารัฐต้องจัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเยียวยาที่ยุติธรรมและเหมาะสมสำหรับการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว และต้องดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อบรรเทาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือจิตวิญญาณ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ข้อที่ 29(1) ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ‘กลุ่มชาติพันธุ์มีสิทธิในการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและขีดความสามารถในการให้ผลผลิตของที่ดินหรืออาณาเขต และทรัพยากรของพวกเขา’

เราใคร่ขอระลึกถึงปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา ข้อมติสมัชชาใหญ่ที่ 41/128 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2529 ข้อที่ 1(2) ของปฏิญญากำหนดว่า สิทธิมนุษยชนในการพัฒนา “หมายถึงการบรรลุผลอย่างเต็มที่ของสิทธิของประชาชนในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง ซึ่งรวมถึง การใช้สิทธิในอธิปไตยอันไม่อาจเพิกถอนได้เหนือความมั่งคั่งและทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดของตน ภายใต้บทบาทที่เกี่ยวกับของกติการะหว่างประเทศทั้งหมดฉบับว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ข้อที่ 2(3) เตือนรัฐเพิ่มเติมถึง “หน้าที่ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาระดับชาติที่เหมาะสมซึ่งมุ่งเป้าไปที่การปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรทั้งหมดและบุคคลทุกคนอย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน เสรี และมีความหมายในการพัฒนา และในการกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากสิ่งดังกล่าวอย่างยุติธรรม” ยิ่งไปกว่านั้น หลักการข้อ 3 ของปฏิญญาริโอ ค.ศ. 1992 กำหนดว่า “สิทธิในการพัฒนาต้องได้รับการตอบสนองเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการพัฒนาและสิ่งแวดล้อมของคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคตอย่างเท่าเทียมกัน”

เรายังประสงค์จะดึงความสนใจของท่านไปยังสิทธิของเกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบท ตามที่ได้รับการรับรองในปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของเกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบท (UNDROP) ซึ่งได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่ในปี 2561 ปฏิญญานี้ยืนยันอีกครั้งถึงสิทธิของเกษตรกรในที่ดิน น้ำ เมล็ดพันธุ์ และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของพวกเขา UNDROP กำหนดว่า “เกษตรกรและบุคคลอื่นที่ทำงานในพื้นที่ชนบทมีสิทธิในการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและขีดความสามารถในการให้ผลผลิตของที่ดินของตน และทรัพยากรที่พวกเขาใช้และจัดการ” (ข้อที่ 18)

เราใคร่ขอเน้นย้ำความเห็นทั่วไปหมายเลข 26 ของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิสากลของเด็กและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ โดยเน้นหนักเป็นพิเศษในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเน้นย้ำว่า ‘มลพิษทางสิ่งแวดล้อมเป็นภัยคุกคามหลักต่อสุขภาพของเด็ก ดังที่ได้รับการรับรองอย่างชัดเจนในข้อที่ 24 (2) (c) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อย่างไรก็ตามในหลายประเทศ มลพิษมักถูกมองข้ามและผลกระทบของมันถูกประเมินต่ำไป การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค การสูดดมอากาศที่ไม่เพียงพอ และมลพิษทางอากาศในครัวเรือน ก่อให้เกิดภัยคุกคามที่ร้ายแรงต่อสุขภาพของเด็ก มลพิษที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางอุตสาหกรรมในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงการสัมผัสสารอันตรายและของเสียอันตราย นำเสนอภัยคุกคามต่อสุขภาพที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งมักส่งผลกระทบในระยะยาวหลังจากได้รับการสัมผัส’ ความเห็นทั่วไปชี้ระบุเพิ่มเติมว่า

“มลพิษทางอากาศและน้ำ การสัมผัสสารอันตราย รวมถึงปุ๋ยเคมี การเสื่อมสภาพของดินและที่ดิน และอันตรายทางสิ่งแวดล้อมประเภทอื่นๆ เพิ่มอัตราการเสียชีวิตของเด็ก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี และมีส่วนทำให้เกิดความแพร่หลายของโรค การพัฒนาทางสมองที่บกพร่อง และความบกพร่องทางสติปัญญาในเวลาต่อมา ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงความขาดแคลนน้ำ ความไม่มั่นคงทางอาหาร โรคที่มีแมลงเป็นพาหะและโรคทางน้ำ การทวีความรุนแรงของมลพิษทางอากาศ และการบาดเจ็บทางร่างกายที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันและที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำๆ ตกเป็นภาระของเด็กอย่างไม่ได้สัดส่วน” ดังนั้น รัฐควรบูรณาการสิทธิของเด็กในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สมบูรณ์ และยั่งยืนเข้าไปในกฎหมายระดับชาติของตน และดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อบังคับใช้ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ รวมถึงการบรรจุสิ่งนี้เข้าไปในทุกการตัดสินใจและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

เราใคร่ขอเน้นย้ำถึงหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs) (A/HRC/17/31) ซึ่งได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์จากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2011 หลักการชี้แนะเหล่านี้มีรากฐานมาจากการรับรองในเรื่อง:

1. "พันธกรณีที่มีอยู่เดิมของรัฐในการเคารพ คุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน
2. บทบาทขององค์กรธุรกิจในฐานะอวัยวะเฉพาะส่วนของสังคมที่ทำหน้าที่เฉพาะด้าน ซึ่งกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้ทั้งหมดและเคารพสิทธิมนุษยชน และ
3. ความจำเป็นที่สิทธิและพันธกรณีจะต้องได้รับการจับคู่กับการเยียวยาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเมื่อมีการละเมิดเกิดขึ้น"

รัฐมีหน้าที่คุ้มครองจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในดินแดนและ/หรือเขตอำนาจศาลของตนโดยบุคคลที่สาม ซึ่งรวมถึงองค์กรธุรกิจ รัฐอาจถูกพิจารณาว่าได้ละเมิดพันธกรณีทางกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของตน หากพวกเขาล้มเหลวในการดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อป้องกัน ตรวจสอบ และแก้ไขเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยนักแสดงภาคเอกชน แม้ว่าโดยทั่วไปรัฐจะมีดุลยพินิจในการตัดสินใจเกี่ยวกับขั้นตอนเหล่านี้ แต่พวกเขาควรพิจารณามาตรการป้องกันและมาตรการเยียวยาที่อนุญาตให้ใช้ได้ทั้งหมด

ยิ่งไปกว่านั้น เราใคร่ขอตั้งข้อสังเกตว่า ตามที่กำหนดไว้ในหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจทั้งหมดมีความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน ซึ่งกำหนดให้พวกเขาต้องหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น และแก้ไขจัดการกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นอันตรายซึ่งพวกเขามีส่วนเกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานระดับโลกของการประพฤติปฏิบัติที่คาดหวังสำหรับองค์กรธุรกิจทั้งหมดไม่ว่าจะดำเนินงานที่ใด สิ่งนี้ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระจากความสามารถและ/หรือความเต็มใจของรัฐในการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของตนเอง และไม่ได้ลดทอนพันธกรณีเหล่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งนี้ยังดำรงอยู่เหนือกว่าและนอกเหนือจากการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบระดับชาติที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชน

พันธกรณีเหล่านี้ได้รับการระบุให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในรายงานของคณะทำงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ในประเด็นสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่นๆ ในเอกสาร A/78/155 "ภาคส่วนการสกัด การเปลี่ยนผ่านที่ยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน" คณะทำงานเรียกร้องให้รัฐ "พัฒนายุทธศาสตร์และกฎหมายระดับชาติ และสนับสนุนยุทธศาสตร์แร่ธาตุสีเขียวระดับภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างการผลิตและการจัดหาแร่ธาตุเปลี่ยนผ่านที่สำคัญซึ่งจำเป็นต่อการเปลี่ยนผ่านพลังงาน ให้มีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับหลักการชี้แนะ" ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญอย่าง

ยิ่งยวดของการพัฒนาแร่ธาตุที่สำคัญและแร่ธาตุเปลี่ยนผ่านพลังงานบนฐานของความยุติธรรมและสิทธิ คณะทำงานได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นสำหรับรัฐในการ:

“กำหนดให้องค์กรธุรกิจเคารพและปฏิบัติตามพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเมื่อมีการออกแบบหรือดำเนินการโครงการเปลี่ยนผ่านพลังงาน รวมถึงการประเมินรูปแบบการเลือกปฏิบัติและการกีดกันทางสังคมที่ทับซ้อนกัน เพื่อพัฒนาโครงการที่ครอบคลุม สอดคล้อง และตอบสนองต่อมิติหญิงชาย” คณะทำงานยังเน้นย้ำว่ารัฐควร “กำหนดให้ธุรกิจมีส่วนการสกัดพิสูจน์ว่าพวกเขากำลังดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขจัดการกับผลกระทบของโครงการเปลี่ยนผ่านพลังงานต่อสิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม โดยการรายงานเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท การแต่งตั้ง แนวปฏิบัติด้านการจัดซื้อจัดจ้าง และการดำเนินงานของพวกเขา”

นอกจากนี้ เราใคร่ขออ้างอิงถึงแนวทางของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยแร่ธาตุที่สำคัญสำหรับการเปลี่ยนผ่านพลังงาน ซึ่งเสนอหลักการแนะแนวทางโดยสมัครใจ 7 ประการบนฐานของมาตรฐาน พันธสัญญา และพันธกรณีทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมซึ่งระบุไว้ในข้อมติของสหประชาชาติ หลักการข้อ 1 ระบุเป็นพิเศษว่า ‘สิทธิมนุษยชนต้องเป็นหัวใจสำคัญของห่วงโซ่คุณค่าการทำเหมืองทั้งหมด’ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนได้ระบุเจาะจงว่า “แม้ว่าหลักการเหล่านี้จะอ้างอิงถึงกรอบงานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ “ที่ได้รับการรับรองจากทุกประเทศ” แต่ตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ยังไม่ได้รับการสัตยาบันจากทุกประเทศ ก็ยังคงสามารถบังคับใช้ได้ ในบริบทของการแสวงหาประโยชน์จากแร่ธาตุที่จำเป็นต่อรัฐภาคีในตราสารเหล่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น รัฐทั้งหมดควรเคารพหลักการที่ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่สากล พึ่งพาอาศัยกัน ดำรงอยู่ภายใน และไม่อาจแบ่งแยกได้” ในแถลงการณ์ที่เผยแพร่เมื่อปีที่แล้ว

ตามที่ระบุโดยผู้รายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (A/80/188, แนวทางบนฐานของสิทธิมนุษยชนในการเปลี่ยนผ่านพลังงาน) การทำเหมืองควรถูกจำกัดไว้เฉพาะสิ่งที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเปลี่ยนผ่านพลังงาน เพื่อเป็นรูปแบบหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ระหว่างรัฐ และระดับโลก ตามแนวทางบนฐานของระบบนิเวศและสิทธิมนุษยชน สิ่งนี้ควรได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบและดำเนินการอย่างยั่งยืนและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องพิจารณาถึงวงจรชีวิตทั้งหมดของการทำเหมืองเพื่อการเปลี่ยนผ่านพลังงาน รวมถึงวิถีที่การสกัดและการแปรรูปก่อให้เกิดสัดส่วนที่สำคัญของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่นเดียวกับการรีไซเคิลแร่ธาตุและการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ผู้รายงานพิเศษได้เสนอแนะ รวมถึงการที่รัฐควร:

- รับรองว่าการประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เพื่อระบุผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบของโครงการพลังงานหมุนเวียนและโครงการทำเหมืองที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะที่บูรณาการ นอกเหนือจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อวิถีชีวิต แหล่งทำมาหากิน ความเป็นอยู่ที่ดี และระบบความรู้ และ
- รับรองว่าการประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์และการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนกระบวนการปรึกษาหารือและกระบวนการยินยอมที่ได้รับการบอกแจ้งล่วงหน้าและเป็นอิสระ (FPIC) อย่างแท้จริง โดยการจัดให้มีข้อมูลที่ครอบคลุม น่าเชื่อถือ และสามารถเข้าถึงได้ และพิจารณาการแบ่งปันผลประโยชน์ตั้งแต่นั้นตอนการคัดเลือกและกำหนดขอบเขต รวมถึงการตรวจสอบทางเลือกอื่นทั้งหมดและตัวเลือกของสถานที่ตั้ง และการบูรณาการระเบียบวิธีวิจัยของกลุ่มชาติพันธุ์และของชุมชน

ท้ายที่สุดนี้ เราขอระลึกว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) ได้ยืนยันในความเห็นที่ปรึกษาปี 2024 เรื่องพันธกรณีของรัฐต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ถึงพันธกรณีในการใช้ความระมัดระวังอย่างเข้มงวด (stringent due diligence obligation) ของรัฐทั้งหมด บนฐานของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศและสนธิสัญญาด้านสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนที่หลากหลาย เพื่อป้องกันความเสียหายที่รุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมและระบบภูมิอากาศ และเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข้อความฉบับเต็มของตราสารและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนข้างต้นสามารถเข้าถึงได้ที่ www.ohchr.org หรือสามารถจัดส่งให้ได้ตามที่มีการร้องขอ